

Færre unge får en uddannelse

Karakterkrav og besparelser er en hæmsko for unges uddannelse

Tal fra Undervisningsministeriet viser, at vi ikke er kommet tættere på at indfri målsætningerne om, at 95 procent af alle unge, får en ungdomsuddannelse. Tværtimod går tallene den gale vej, idet andelen af unge uden uddannelse er steget siden 2012. Bebudede besparelser på uddannelse og forslag om adgangskrav til gymnasierne vil formentligt gøre det endnu vanskeligere. Et adgangskrav på 4 til de gymnasiale uddannelser vil således ramme tusindvis af studenter. Hvis de ikke finder vej og fuldfører en erhvervsuddannelse, så vil andelen af unge uden en ungdomsuddannelse kunne stige fra de nuværende 16 procent til mere end 20 procent.

af chefanalytiker **Mie Dalskov Pihl**

3. november 2015

Analysens hovedkonklusioner

- 16 procent af den årgang, der gik i 9. klasse i 2014, vil ikke have fuldført en ungdomsuddannelse 10 år efter, dvs. som 26-årige. Dermed er der fortsat langt til at indfri målsætningen om, at 95 procent af en ungdomsårgang skal have bestået en ungdomsuddannelse, der ellers skulle have været nået næste år.
- Når regeringen hævder, at vi er tæt på mål, så skyldes det, at man måler de unges uddannelsesniveau 25 år efter 9. klasse. Det vil sige helt op til midten af arbejdslivet når de "unge" er 41 år gamle.
- For høje adgangskrav til de gymnasiale uddannelser kan være en bombe under regeringens målsætning. Et adgangskrav på 4 til de gymnasiale uddannelser vil ramme tusindvis af studenter. Hvis de ikke finder vej og fuldfører en erhvervsuddannelse, så vil andelen af unge uden en ungdomsuddannelse kunne stige fra de nuværende 16 procent til mere end 20 procent.
- Samtidig med at uddannelsesstillingerne peger den forkerte vej, har regeringen foreslået at spare 8,7 mia. kr. på uddannelse de kommende år. Det er ligeledes en hæmsko i forhold til at indfri de uddannelsespolitiske målsætninger

Kontakt

Chefanalytiker

Mie Dalskov Pihl

Tlf. 33 55 77 20

Mobil 26 20 40 36

md@ae.dk

Kommunikationschef

Mikkel Harboe

Tlf. 33 55 77 28

Mobil 28 36 87 50

mh@ae.dk

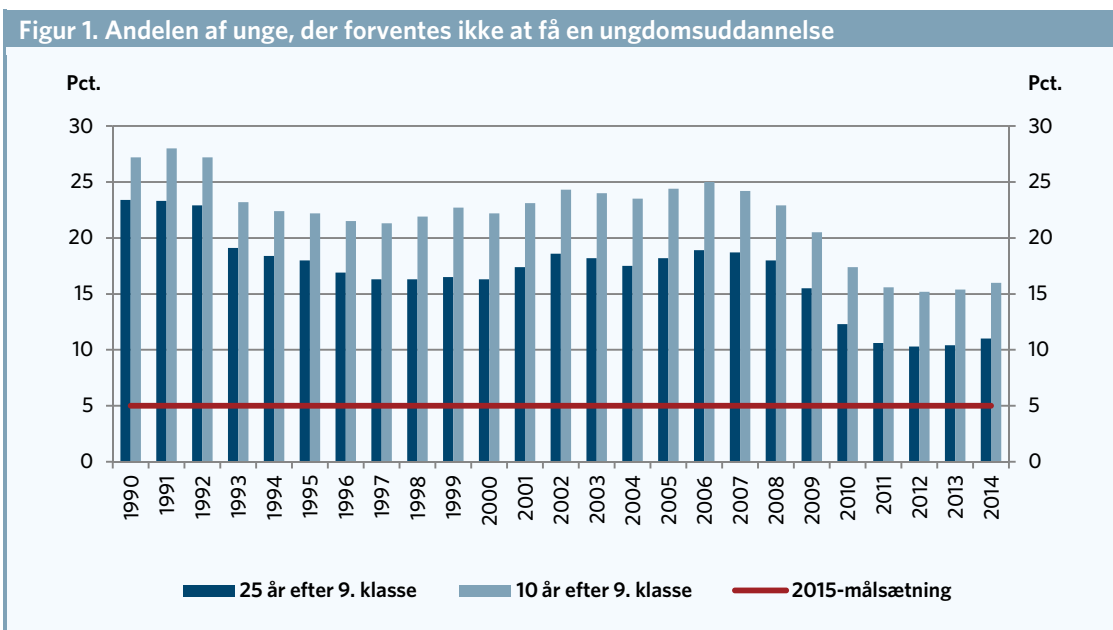
Vanskeligt at realisere uddannelsesmålsætningen til tiden

AE har analyseret de nyeste profiltal fra undervisningsministeriet, der viser, hvordan de elever, der gik ud af 9. klasse sidste sommer (2014), forventeligt vil klare sig i uddannelsessystemet.

Modelberegningerne tager udgangspunkt i de nyeste tendenser i uddannelsessystemet og i den elevsammensætning som eleverne i 9. klasserne havde i 2014.¹

Tallene viser, at 16 procent af den årgang, der gik i 9. klasse i 2014 ikke vil have fuldført en ungdomsuddannelse 10 år efter, dvs. som 26-årige. Dermed er der fortsat langt til at indfri målsætningen, at 95 procent af en ungdomsårgang skal have bestået en ungdomsuddannelse.

Det er gået den rigtige vej siden 2006, men de nye tal viser, at det ikke længere går fremad. Siden 2012 er andelen, der forventes ikke at have en ungdomsuddannelse 10 år efter 9. klasse steget med 0,8 procentpoint. Når man ser på de unge 25 år efter 9. klasse, er der også tale om en stigning siden 2012 på 0,7 procentpoint. Det virker derfor urealistisk, at man kommer i mål næste år, når årgang 2015 kan måles.

Anm.: Figuren viser andelen af en ungdomsårgang der forventes ikke at have fuldført en ungdomsuddannelse hhv. 10 og 25 år efter 9. klasse. Kilde: AE pba. Undervisningsministeriets profiltal (2014), d. 23.09.15.

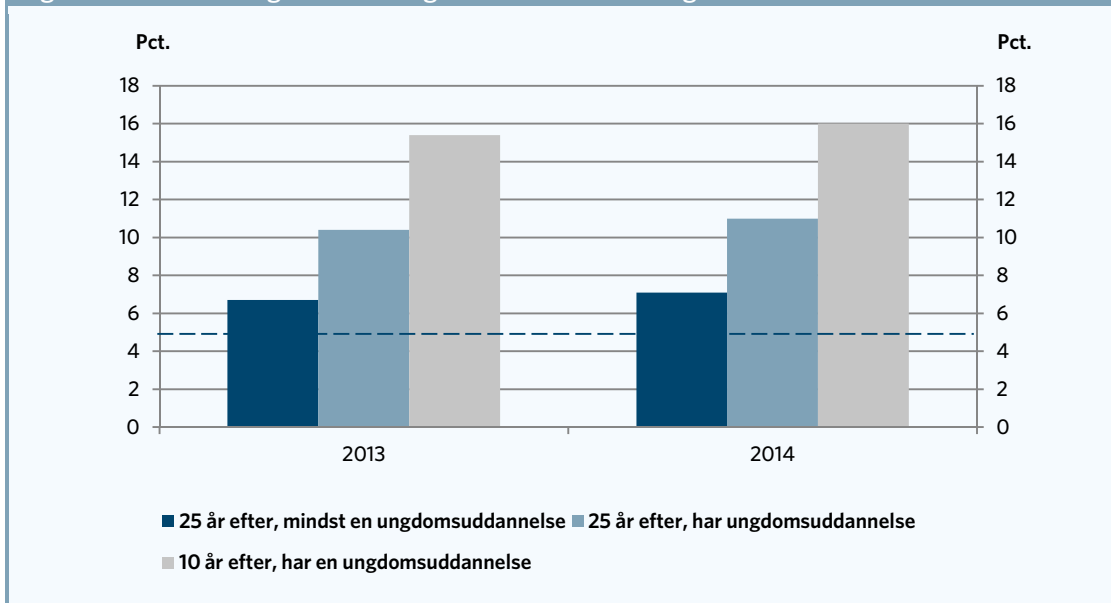
Når regeringen hævder, at vi er tæt på mål, så skyldes det at man måler de unges uddannelsesniveau 25 år efter 9. klasse, dvs. når de "unge" er 41 år. Som det fremgår af figur 2, så er der flere, der har fuldført en ungdomsuddannelse. Derudover måler regeringen også om man har *mindst en ungdomsuddannelse* (altså f.eks. fået en pædagoguddannelse via et adgangskursus som adgangsvej), men også her måler man først langt oppe i voksenlivet, dvs. i 41-års-alderen.

Når man med en uddannelsesmålsætning vil sikre, at unge får en uddannelse efter grundskolen, er det ikke et succeskriterium, at måle på "unges" uddannelsesniveau langt op i voksenlivet. 25-26-års alder

¹ Af notatet "Uddannelsesniveaueet i Danmark - forskellige metoder" fra Undervisningsministeriet ses det, at modellen rammer de faktiske uddannelsesfrekvenser relativt godt. Afvigelse ligger på et par procentpoint, når man sammenligner modellens forudsigtelse for årgang 1990-2005.

ren er ved indgangen til voksen – og arbejdslivet, og 10 år efter de unge forlod 9. klasse. Derfor er her man bør måle, og ikke 25 år efter 9. klasse, når de unge har passeret 40 og er cirka halvvejs i arbejdslivet.

Figur 2. Andelen af unge uden en ungdomsuddannelse 10 og 25 år efter 9. klasse

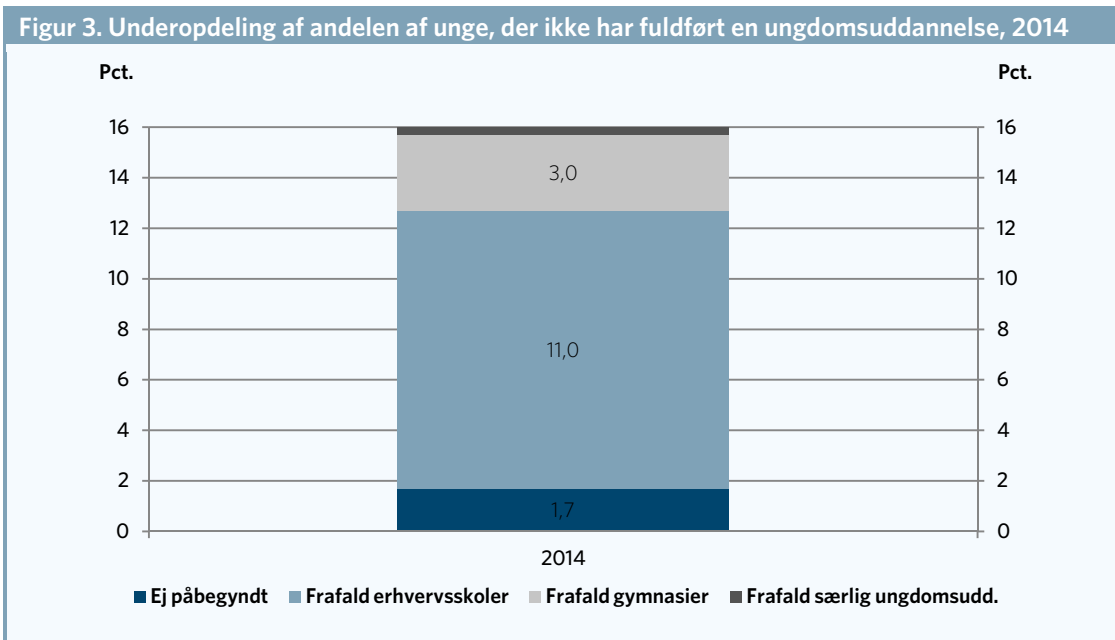

Anm.: Figuren viser andelen af en ungdomsårgang der forventes ikke at have fuldført en ungdomsuddannelse hhv. 10 og 25 år efter 9. klasse.
 Kilde: AE pba. Undervisningsministeriets profiltal (2014), d. 23.09.15.

De unge starter på en ungdomsuddannelse, men mange falder fra

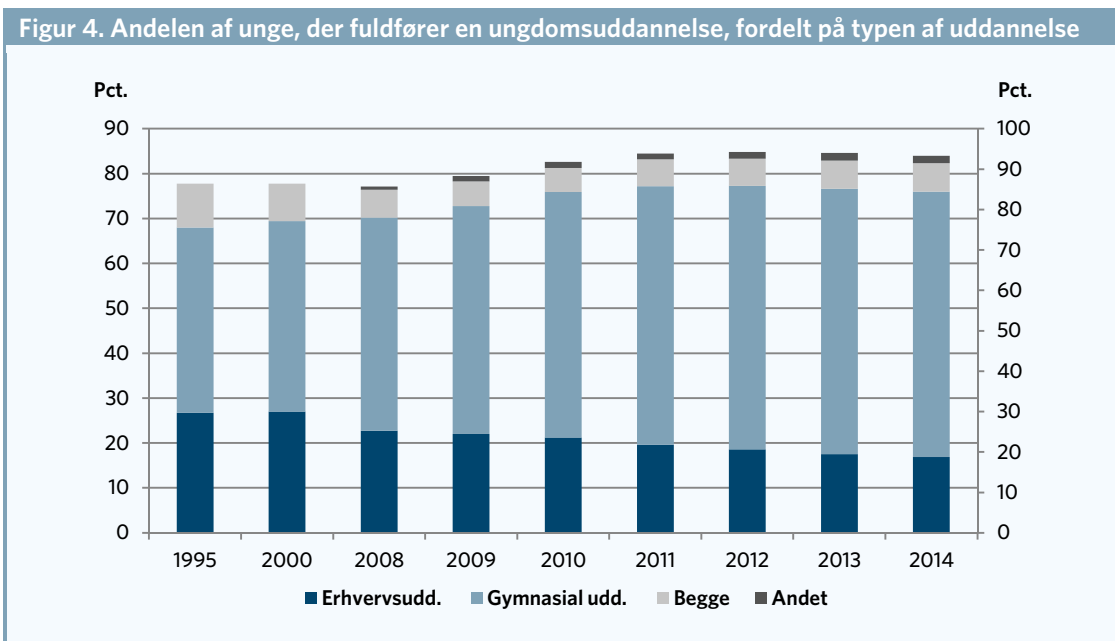
En af de primære årsager til, at målsætningen ikke er opfyldt er frafald og især på erhvervsuddannelserne. Det ses af figur 3, der viser, at 11 procentpoint ud af de i alt 16 procent, der ikke har fuldført en ungdomsuddannelse 10 år efter 9. klasse, skyldes frafald på erhvervsuddannelser. Frafald på de gymnasiale uddannelser udgør 3 procentpoint.

Som figuren viser, er det ikke fordi de unge ikke påbegynder en uddannelse, at vi ikke er i mål på 95-procent-målet. Blot 1,7 procent af en årgang har inden for 10 år ikke påbegyndt en ungdomsuddannelse. Årsagen til at hver sjettede ikke får en ungdomsuddannelse er snarere frafald og i særdeleshed på erhvervsuddannelserne.

Anm.: Figuren viser en underopdeling af andelen af en ungdomsårgang der forventes ikke at have fuldført en ungdomsuddannelse 10 år efter 9. klasse.
 Kilde: AE pba. Undervisningsministeriets profiltal (2014), d. 23-09-15.

Figur 4 viser, hvilke uddannelser de unge har fuldført, dvs. de 84 procent, der inden for 10 år fuldfører en ungdomsuddannelse. Mere end 59 procent har fuldført en gymnasial uddannelse, knap 17 procent har fuldført en erhvervsuddannelse og 6,3 procent har fuldført begge. Det betyder, at 23 procent af en årgang alt i alt har fået en erhvervsuddannelse, mens 65 procent samlet set har en gymnasial uddannelse, og 16 procent af de unge ikke vil have nogen ungdomsuddannelse.

Anm.: Figuren viser andelen af en ungdomsårgang der forventes ikke at have fuldført en ungdomsuddannelse 10 år efter 9. klasse.
 Kilde: AE pba. Undervisningsministeriets profiltal (2014), d. 23.09.15

Adgangskrav og besparelser kan udskyde den uddannelsespolitiske målsætning yderligere

Regeringen har lagt op til at indføre adgangskrav på de gymnasiale uddannelser. Flere analyser fra AE har vist, at adgangskrav på 7 eller 4 vil afskære tusindvis af unge, der faktisk har bestået studentereksamen. Udover at der er tale om tusindvis af unge, der vil blive afskåret vejen, så er disse unge ingenlunde ligeligt fordelt. De unge, der vil blive bremset af adgangskrav til gymnasierne, vil i høj grad være mønsterbryderne, der får studentereksamen på trods af at komme fra hjem med et lavt uddannelsesniveau. Hvis man indfører et adgangskrav til gymnasierne vil det ikke hjælpe flere unge til at få en ungdomsuddannelse. Tværtimod så vil færre få en ungdomsuddannelse, og vi vil komme endnu længere væk fra 95-procents-målsætningen.

AE har beregnet, hvor mange af sidste års studenter, der ikke ville kunne komme ind på gymnasiet, fordi de ikke opfylder kravet om at have mindst 4 i fagene dansk og matematik². I den seneste offentliggjorte analyse³ viste resultaterne, at 8 procent af studenterne fra 2014 ikke ville kunne komme ind, hvis der blev indført et krav om 4, mens 36 procent ikke ville kunne komme ind, hvis kravet var mindst 7.

I figur 5A og 5B er der regnet på, hvor meget det vil betyde for de unges uddannelsesniveau, hvis man indfører adgangskrav til de gymnasiale uddannelser ved forskellige scenarier⁴.

Hvis man indfører et karakterkrav på 4 til de gymnasiale uddannelser vil ca. 5 procentpoint færre end i dag få en gymnasial uddannelse. Antager man fuldt gennemslag af adgangskrav, dvs. at de ramte elever ikke får en erhvervsuddannelse inden for 10 år efter 9. klasse, så betyder det at også 5 procentpoint færre får en ungdomsuddannelse. Således vil andelen af en årgang, der ikke har fuldført en ungdomsuddannelse stige til over 20 procent, jf. figur 5B.

Hvis halvdelen af de elever, der rammes af et adgangskrav, og ikke kommer på gymnasiet får en erhvervsuddannelse vil 2,4 procentpoint færre få en ungdomsuddannelse, og den samlede andel af en årgang uden en ungdomsuddannelse vil være 18 procent imod de 16 procent i dag.

Med mindre de tusindvis af elever, der vil blive ramt af eventuelle karakterkrav til de gymnasiale uddannelser alle får en erhvervsuddannelse i stedet for, så vil man altså se at andelen af unge uden ungdomsuddannelse vil stige fra de nuværende 16 procent og op til mere end 20 procent.

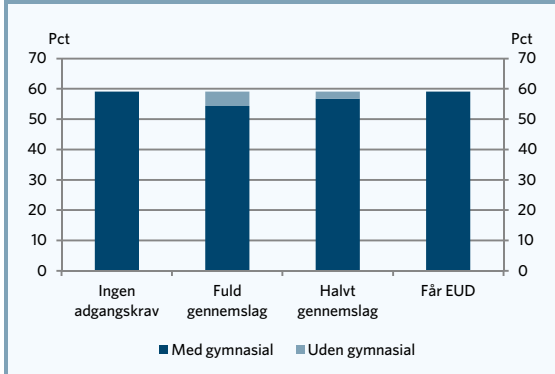
Hvis der indføres et adgangskrav på 7, så vil andelen af unge med en gymnasial uddannelse blive reduceret med mere end 20 procentpoint fra 59 procent til godt 38 procent.

² Begge fag skal være gennemført med mindst 2 i prøverne inden for dansk eller matematik. Bedste prøvetermin inden for 9. klasse eller 10. klasse.

³ "2 ud af 3 med lave karakterer i folkeskolen klarer sig bedre i gymnasiet" fra 27. juli 2015, se www.ae.dk.

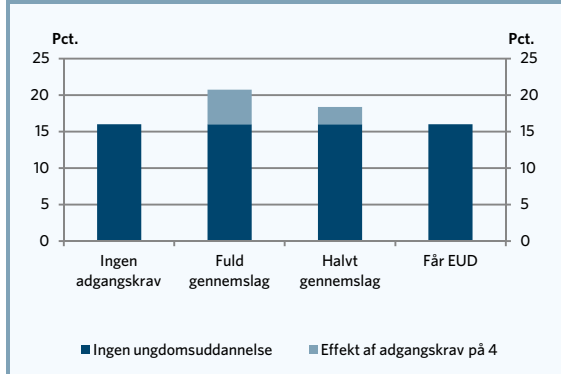
⁴ Jf. figur 4 vil 59,1 procent af en årgang have fuldført en gymnasial uddannelse. En reduktion heraf på 8,02 procent som følge af karakterkrav på 4 i dansk og matematik med fuld gennemslag, dvs. de elever, der ikke kommer ind vil ikke fuldføre en erhvervsuddannelse i stedet, vil betyde reduktion i andelen af unge på 4,7 procentpoint af en årgang.

Fig. 5A. Effekt på andelen af unge med en gymnasial uddannelse ved adgangskrav på 4 til de gymnasiale uddannelser

Anm.: Figuren viser, hvor meget andelen af unge, der har fuldført en gymnasial uddannelse 10 år efter 9. klasse (uden også at have EUD) vil blive reduceret, hvis der indføres adgangskrav på 4 i dansk og matematik ved forskellige scenarier. Fuldt gennemslag viser, hvis alle de 8 procent af de nyeste årgang af studenter (2014), der ikke opfyldte kravene, ikke får en studentereksamen.
 Kilde: AE pba. Undervisningsministeriets profital (2014), d. 23.09.15 samt egne beregninger på DST-registerdata.

Fig. 5B. Effekt på andelen af unge uden en ungdomsuddannelse ved adgangskrav på 4 til de gymnasiale uddannelser

Anm.: Figuren viser andelen af unge uden en ungdomsuddannelse, hvis der indføres et adgangskrav til de gymnasiale uddannelser på 4 i dansk og matematik og ved forskellige scenarier. "Fuldt gennemslag" viser, hvis de ramte elever ikke fuldfører en anden ungdomsuddannelse i løbet af de 10 år. "Halvt gennemslag" viser, hvis halvdelen af de ramte elever vil få en erhvervsuddannelse inden for 10. "Får EUD" viser, at der ikke er nogen effekt, hvis alle de ramte får en erhvervsuddannelse.
 Kilde: AE pba. Undervisningsministeriets profital (2014), d. 23.09.15 samt egne beregninger på DST-registerdata.

Det er ikke godt nok, at hver sjette ung ikke har fuldført en ungdomsuddannelse 10 år efter 9. klasse. Både for samfundet, men bestemt også med øje for den unge. Tusindvis af ufaglærte job er forsvundet under den økonomiske krise, og de kommer ikke igen. Tværtimod viser de seneste fremskrivninger AE har lavet, at der kommer til at mangle veluddannet arbejdskraft. Det er både faglærte og personer med en videregående uddannelse. Unge, der ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse med sig vil komme til at leve et liv på kanten af arbejdsmarkedet og med færre muligheder end andre unge. Derfor er det helt uacceptabelt at så mange unge stadig ikke får en uddannelse ud over grundskolen.

Regeringen har foreslået at spare 8,7 mia. kr. uddannelse de kommende år. Det sker samtidig med, at de nyeste tal peger den forkerte vej. I tabel 1 er regeringens milliardbesparelse fordelt på de forskellige uddannelser.

På ungdomsuddannelserne betyder regeringens besparelse, at erhvervsuddannelserne skal spare 1,6 mia. kr. og gymnasierne 2,4 mia. kr.

Tabel 1. Regeringens besparelse på ungdomsuddannelserne

	2016	2017	2018	2019	I alt
Erhvervsuddannelser	0,2	0,3	0,5	0,6	1,6
Gymnasier	0,2	0,5	0,7	0,9	2,4
Efterskoler mv	0	0,1	0,1	0,2	0,4

Kilde: AE på baggrund af tal fra Politiken og Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling.

Samtidig med at uddannelsestallene peger den forkerte vej, har regeringen foreslået store besparelser de kommende år. Det er en hæmsko i forhold til at indfri de uddannelsespolitiske målsætninger.